ՄԱՐՏԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պարսկաստանի համար տարեկան 10 ֆր. և կամ 4 ըռլ. թղթդրմ.
Եւրոպայի և այլ տեղերի համար տարեկան 20 ֆրանգ
Տնօրէնութիւնն ինք կը վճարէ լրագիրը ղրկելու փոստի ծախքը։
Բաժնեգիրները կանխիկ կը վճարուին։ Վեցամսեայ կամ եռամսեայ բաժնորդագրութիւններ ալ կընդունուին, առանց ոեւէ յաւելման բաժնեգնին վրայ։ Հատով կը ծախուի ամեն տեղ 20 սանթիմ

Նամակ և ծրար պէտք է ղրկել հետեւեալ հասցէով. M. PORTOUKALIAN, rédacteur du journal *Arménia*. MARSEILLE (France)

Ե ՏԱՐԻ ԹԻԻ 12

1889 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 28

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 16 (Հ. Տ.)

ՁԱՅԱՆ

Կը հրատարակուի Շ. և Երթ. օրեր

ՊԱՏՄԱՆԵՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւններն։
Պարտաւոր չէ վերադարձնել չհրատարակուած ձեռագիրներն։
Յանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով։
Յանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանդիմ կարժէ. 1 գլխագիրը 2 սանդիմ։

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction (Rue Vacon, 50)

ՀԱՑՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

==

ՆՊԱՏԱԿ ԵՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

(Տպուած կանոնագրեն)

«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» նպատակն է աշխատիլ վարչական բարենորոգութիւններ մացուցանելու Թիւրքահայաստանի մէջ, Հայ ժողովրդի տեղական պէտքերին համաձայն։ Հայ ժողովրդի ցանկութիւնն է իրաւունք ստանալ ազատօրէն ինքզինք կառավարելու որով միայն պիտի կրնան վերնալ այն հարստահարութիւնները որոնք այսօր Հայաստանի թշուառութեան և աւերակ դառնալուն պատճառ կը լինին։

«Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն»ը իւր նպատակ իրագործելու համար իւր կարողութեան չափով կը գործադրէ ամեն յարմար եղած միջոցներն, ժամանակի պահանջներին համեմատ կաշխատի ներքին այժ գոյացուցանել Ազգին մէջ իւր ազատութեան համար, հրատարակութիւնները կանէ, դիմումներ կանէ որոց որ պէտք է և նիւթապէս ու բարոյապէս կը քաջալերէ անոնց որոնք անձնուիրութեամբ կաշխատին հայրենիքի ազատութեան գործին։

Միութիւնը կունենայ իրեն բերան եղող լրագիրը որ, բացի զանազան լուրեր տալէ իրրեւ լրագիր, կը հազորդէ ընդհանրութեան ինչ որ Միութիւնը ուզէ հաղորդել, տեղեկութիւններ կուտայ Հայաստանի և տարբեր Հայերի գրութեան վրայ և կը ծառայէ հայրենասիրական եռանդը արծարծելու Հայերին մէջ։*

Ծանօթ. «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» անդամակցիլ կամ թղթակցիլ ուզողներն պէտք է դիմեն հետեւեալ հասցէին.

M. Portoukalian
(FRANCE) Marseille

* Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն»ը կը նպատակ Ամերիկա լրագրի հրատարակման։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Սօցիալիզմը հայ բերքի մէջ. — Թիւրք գիւղորեաների գովասացքը ճահատակ ցովճաճնեսի եւ վարդանի մասին. — Նուիրատուութիւններ «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան». — Հայենական խնդիրը եւ եւրոպական մամուլը.— Յոյն հայրենասէրները.—Մեծարգոյ Հ. Ղ. Ալիշանի Այրարատ Աշխարհը. — Ամերիկաի Հայերն եւ Օսմանեան դեսպանը.—Հայեր ի Թիւրքիա. — Հայեր ի Պարսկաստան.—Հայեր ի Փարիզ.—Թիւրքիա եւ մամուլը.— Նոր հրատարակութիւնները. — Արտասահմանի լուրեր. —Ծանուցումներ. — Բանասիրական (իմ հայրասպան ընկերը)։

ՍՕՑԻԱԼԻԶՄԸ ՀՈՑ ԹԵՐԹԻ ՄԷՋ

(Շար. 11դ թուիս եւ վերջ)

Նա ասում է՝ «Հայաստանի քաղաքներում տիրում են արհեստները, իսկ գիւղերում մանր սեփականատէրների հողագործութիւնը. այդ մի կերպն է. հողը, դրա գործիքները, մանր դործարաններն ու գործիքներն, ... առանձին անհատի սեփականութիւնն են...»(1)

(1) Այստեղ Պ. սօցիալիստն ասում է թէ հողն անհատի սեփականութիւնն է, իսկ մի քանի տասնեակ տողից յետոյ նա գրում է. «Ցայսմիկ է հայ գիւղական համայնական, կօմունական կարգերը, հողատիրութեան կօմունական կերպերը։» — Հարցնում ենք՝ «կօմունական կարգերը» ի՞նչպէս է հասկանում նա։

Հողն առանձին անհատի սեփականութիւնն է, կարծում է հայ սօցիալիստը։ Իսկ նա, ով որ գէթ հասկանայի կերպով ծանօթ է գիւղի հետ կովկասում, իմանում է, որ մեզ մօտ հողի մեծամասնութիւնն ոչ թէ առանձին անհատների սեփականութիւնն է, այլ ամբողջ գիւղի, ամբողջ համայնքի. ոչ թէ առանձին անհատը, այլ մինչեւ անգամ նոյն իսկ համայնքն իրաւունք չունի ծախելու վարելահողը։ (2)

(2) Ճիշդ է, Հայաստանի մի մասում, որը գտնվում է Թրքաց կառավարութեան լծի տակ, համայնական հողային տիրապետութիւնը տեղ է տվել անհատականին, այսինքն մինչեւ անգամ, վարելահողն էլ է սեփականութիւն առանձին անհատների. պնդում ենք, որ այդ երկրում, ինչպէս և ամենուրեք, հողը, ըստկզբում լինելով համայնական, դարձել է և կամաց կամաց դառնում է այս կամ այն մարդու սեփականութիւնը (Կովկասի հողերի մասին տես «Մուրճի» թիւ 7 առաջնորդող յօդուածը)։

Մեր յօդուածում տեղը չէ ապացուցանել հողատիրութեան այս կամ այն ձեւի արժանաւորութիւնը կամ պակասութիւնը. այդպիսով մեր առանց այն էլ երկար յօդուածը շատ կերկարանար. միայն ուզում ենք մատնանիշ անել հայ սօցիալիստի թեր ու սխալ հասկացողութիւնների վրայ։ Ահա նրա տասը, որը բոլորովին հակառակ է իրական փաստերին. — «Անհատ գիւղացի-սեփականատէրը մինակ անկարող է լինում դիմանալ կառավարութեան կեղեքումներին ու ծանր հարկերին։... Չկարողանալով դիմանալ վերոյիշած հարուածներին, նա (գիւղացին) միանում է գոյութիւն ունեցող գիւղական համայնքի հետ, իր հողը դարձնելով սեփականութիւն այդ համայնքի։»

Իսկ իրական կեանքը ցոյց է տալիս, որ ոչ թէ «գիւղական համայնքներն աւելի ու աւելի են ընդարձակվում իրանց ծաւալութեամբ», այլ ընդհակառակը, նրանք քայքայվում են, փոքրանում են, կորչում են։

Իսկ քաղաքներում գոյութիւն ունեցող արհեստաւորների համայնքները, (համբարները—ինչպէս անուանում են նրանց Կովկասում), հայ սօցիալիստի կարծիքով, եղել են և են մի այնպիսի կազմակերպութիւն, որի անդամներն աշխատում են միասին, այսինքն աշխատանքը կոլէկտիվական է և համայնական սեփականութիւնը պատկանում է ամենքին։ Ահա նրա տասից մի կտոր՝ «... եւ այդպիսով մենք նկատում ենք, որ մանր արդիւնագործութեան սիստեմը մեր մէջ փոփոխվում է և կամայ ակամայ աւելի լայնանում, աւելի ընդարձակվում է. հին համայնական հարստութիւնը, որ առաջ պատկանելի էր ամենքին, դարձնելով սեփականութիւն սակաւաթիւ անհատների, միանգամայն ոչնչացնելով համայնական կերպերի գոյութիւ-

նել զնա ու այնպէս զոհացուցիչ քու դժոխային սիրտդ. ա՛լ ասկից յետոյ ազատ ես ամեն կերպ անգթութիւններ գործելու. եթէ մենք քու պատճառովդ զրկուեցանք մեր սիրելի մօրմէ, պէտք է նաեւ զրկուինք մեր չարասիրտ և եղեռնագործ հօրմէ ալ որուն կենդանութիւնը ասկից յետոյ միշտ ձեռասկար պիտի լինի մեզ. դու նախատինք կը բերես մեզի քան թէ պատիւ. որչափ որ դու կենդանի լինիս, մեր աչացը արտասուքը երբէք չպիտի ցամքի, միշտ պիտի արտասուենք, միշտ պիտի մաշուինք ու տանջուինք. դու որ սարսափելի մի յանցաւոր ես, պէտք է որ պատժուիս։

Անիրաւ հայրը լսեց իւր որդւոյն աղաղակ խօսքերուն. նրա ամբողջ մարմնոյ մէջ անցաւ մի ցուրտ սարսուռ և րոպէական լռութենէ յետոյ ըսաւ. Դու ինձ կանիծե՞ս, Գէո՛րգ. կանիծե՞ս հայրդ որ քու կենացդ պատճառ եղաւ։ — Այո՛, ուրիշ խօսքերու արժանի չես դու. նա որ իւր կենդանի հոգը մահուան պատճառ կը լինի, նա որ կը թողու իր հարազատ զաւակները անպատիւ կնոջ մը սիրոյն համար,

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. Պոլսոյ Հայոց կեանքին առնուած մի իրական վիպ)

ԳՐՈՑ ԱՊԱՂԱՐԻՊ

(Շար. 11րդ թուիս)

Գէորգ դարձեալ մնաց խոր մտածութեանց մէջ. յետոյ դնաց խաչիկի մօտ, վերջին անգամ խրատելու համար զնա։ Խաչիկ տանը պարտիզին մէջ դործով կը զբաղէր. Գէորգ մօտենալով հօրը, իմաց տուաւ որ կուզէ վերջին տեսութիւն մը ընել։ Խաչիկ խրոխտալի դէմքով մը հարցուց թէ ի՞նչ բանի համար կուզէ տեսակցիլ։ Եւ ահա Գէորգ բացաւ բերանը և սկսաւ խօսիլ. Ո՛վ հայր, թէպէտեւ հայր կոչուելու արժանի չես, բայց վերջին անգամ այս անունը տալով, խորհուրդ կուտամ քեզ որ եթէ ամօթալի գործերդ չի թողուս, վիճակդ շատ գէշ պիտի լինի։ Խաչիկ լսելով իր որդւոյն նախատալի և միանգամայն բարոյալի խօսքերը, կատաղութեամբ հրամայեց որ դուրս ելնէ տունէն և ուրիշ անգամ չը ներկայանայ։ Գէորգ աւելի կատղեցաւ և դարձեալ սկսաւ խօսիլ. Այսպէս ուրեմն բոլորովին կուրանա՞ս քու հարազատ զաւակները մի պտտնկի սիրոյն համար. ամօթ և նախատինք քեզ. Թող այն օրը սե՛ւ լինէր երբ դու աշխարհ եկար. Թող քու մայրը փոխարէն քեզի մի կատ քար ծնած լինէր և ոչ թէ քեզի նման պատիժ ու պատուհաս. անզգայ և վայրենի կենդանիներն անգամ կը գգուեն և կը պաշտպանեն իրենց ձագերը, իսկ դու այդ անասնոյ չափ ալ զգացում և սէր չունիս դէպի զաւակներդ. կատաղի հրէշի մը նման կը յարձակիս որդւոյդ վրայ և կը յօշոտես զանոնք. խեղճ մօրս մահուանը պատճառ դո՛ւ եղար, արիւնարբու դահճի մը նման դիշեր ցերեկ փայտի և երկաթի հարուածներով հալածեցիր, որպէս զի խոչընդոտ չլինի քու ամօթալի գործերուդ. վերջապէս յաջողեցար սպան-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆԻ

է և պատգամաւորները ճաշի համար իր մօտ պահելով, սեղանին վրայ բաժակ առաջարկեր է Հայերի կեանքին։ Տրապիզոնի մէջ վաճառականների հակերը կը քրքրեն գէնք և այլն փընտռելու համար. ներքին գաւառները ճանըորդողները շատ նեղութիւնների կը պատահին։ Վան դնացող կայսերական քննիչներն ալ իբր սեղական ամրութիւններն աչքէ կանցունեն և կը զօրացունեն քան թէ Հայերի դրութիւնը բարելաւել կը խորհին։

ՅՈՑՆ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐՆԵՐ

Ցունական լրագիրները կը հրատարակեն որ Ռումանաբնակ յոյն վաճառականներէն Գ. Եոանիթիս 150,000 ֆր. և Գ. Մանտէլոբուլոս 100,000 ֆր. նուիրած են իրենց ծնած քաղաքի Լոսէճիլի վարժարաններին։ Այդ քաղաք Թիւրքիոյ Եպիրոս նահանգին մէջ է։

—Մի քանի լրագիրներ կը յայտնեն թէ Խրիսթաքի էֆէնտի որ վաճառականական ընդարձակ գործերը ունի Թիւրքիոյ մէջ, 200,000 ֆրանգ օգնութիւն ղրկեր է կիպտացիներին։

ՄԵԾԱՐԴՈՑ Հ. Գ. Մ. ԱԼԻՇԱՆԻ
ԱՅՐԱՐԱՏ ԱՇԽԱՐՀԸ

ԹԷեւ ԱՅՐԱՐԱՏ ԱՇԽԱՐՀի բաժնորդագրութեան պայմանաժամը կը լրանար այս տարու յունիսի վերջը, բայց ինչպէս կերեւի Վենետկի Մխիթարեան տպարանի Պատ. Վարչութեան նոր հանած յայտարարութենէն որ այսօր մենք ալ գրած ենք նոր հրատարակութիւններ վերնագրին տակ, այդ հմտալից և մեծագնաց գործի բաժնորդագրութիւնը պիտի չարունակուի մինչեւ 1889 դեկտ. ի վերջ։

Ուշ ծնացածներին աչքը լոյս։

ԱՄԵՐԻԿԱՒԻ ՀԱՅԵՐՆ ԵՒ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ

Յայտնի է մեր ընթերցողներին որ Ամերիկաբնակ հայ գաղթականութեան մէջ չարժումներ սկսան վերջին ժամանակներ ի նպաստ իրենց հայ հայրենակիցներուն որոնք կը տառապին Հայաստանի մէջ։

Հաստատ տպրիւններէ կը տեսնանք այժմ որ Վաչինկթօնի Օսմանեան դեսպան Մահմուտէնի պէյ ոտտիկ յուղուած է ամերիկորբնակ Հայերի այդ չարժումներէ և մի ծանուցագիր ղրկելով հայ գաղթականութեան Հովիւ Դեր. Յովհէի Վ. Սարաճեանի, հարցուցեր է թէ ի՞նչ կը նշանակին Հայերի այդ չարժումներ և թէ իր պատասխանութիւն է յորդորել ժողովրդին որ Թիւրք կառավարութեան դէմ այդպիսի հակակրական ցոյցեր անելէ յետ կենան։ Դեսպանը իմացուցած է որ իւր այդ ծանուցագրի մէկ պատճէնն ալ Բ. Դուռը ղրկած է։ Հաստատ չգիտենք դեռ թէ ի՞նչ պատասխանած է Նորին Գերապատուութիւն. բայց հաւանօրէն պատասխանած պիտի լինի թէ ինք դեռ նոր եկած լինելով Ամերիկա և իր պաշտօն լոկ հոգեւորական լինելով, ժամանակ ունեցած չլինիր տմնտեղի Հայ գաղթականութեան քաղաքական կարծիքներն եւս հետազօտելու և թէ Ամերիկաբնակ Հայերի մէկ մասը իւր հոգեւոր իրաւասութենէ դուրս կը գտնուի և մէկ մաս ալ կայ որ թիւրք կառավարութեան քաղաքական իրաւասութենէն ալ դուրս եղած է։

Կը լիշեցունենք այս առթով թէ Օսմանեան դեսպանին՝ որ Մարսէյլի օսմանեան ընդհանուր հիւպատոս Մավրոյէնի պէյի եղբայրն է, Ա. քարտուղարն և Խորհրդականն Օրթագիւղցի մի հայ է, Նորիկեան Մկրտիչ էֆէնտի անուն։ Այս պարոն որ մի տարիէ ի վեր այդ պաշտօնով պրկուած է կ. Պոլսէն Վաչինկթօն, երբեմն ազգօգուտ յօդուածներ կը գրէր կ. Պոլսի լրագիրներուն մէջ. իսկ այժմ իւր էֆէնտիական պաշտօնի բերմամբ իրեն անհրաժեշտ պարտականութիւն կը համարի որ Նորիկեան էֆէնտին յատուկ լրահոս ունի նիւ Եորքի մէջ և նա կը տեղեկագրէ ամեն ինչ իրեն Վաչինկթօն։

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻԹՐԻՒ

Բ. Դուռէն դեռ նոր վաւերացուած Ազգային Վարչութեան Քաղաքական ժողովը իր դիւան կազմած էր հետեւեալ կերպով.

Գաբրիէլ Նորատունկեան՝ Ա. Աաեւնապետ, Անտոն Հաճեան՝ Բ. Աաեւնապետ, Մկրտիչ Մանուկեան՝ Ա. Աաեւնադպիր և Յովհաննէս Կրճիկեան՝ Բ. Աաեւնադպիր։ Բայց Վահմ. Նորատունկեան էֆէնտին պնդած լինելով ժողովի անդամակցութենէն իւր հրաժարական պատրաստութիւն կը համարի որ Նորիկեան էֆէնտին յատուկ լրահոս ունի նիւ Եորքի մէջ և նա կը տեղեկագրէ ամեն ինչ իրեն Վաչինկթօն։

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻԹՐԻՒ

Բ. Դուռէն դեռ նոր վաւերացուած Ազգային Վարչութեան Քաղաքական ժողովը իր դիւան կազմած էր հետեւեալ կերպով.

Գաբրիէլ Նորատունկեան՝ Ա. Աաեւնապետ, Անտոն Հաճեան՝ Բ. Աաեւնապետ, Մկրտիչ Մանուկեան՝ Ա. Աաեւնադպիր և Յովհաննէս Կրճիկեան՝ Բ. Աաեւնադպիր։ Բայց Վահմ. Նորատունկեան էֆէնտին պնդած լինելով ժողովի անդամակցութենէն իւր հրաժարական պատրաստութիւն կը համարի որ Նորիկեան էֆէնտին յատուկ լրահոս ունի նիւ Եորքի մէջ և նա կը տեղեկագրէ ամեն ինչ իրեն Վաչինկթօն։

ՀԱՅԵՐ Ի ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Նոր Ջուղայէն կիմացունեն որ Բարձրապատիւ Զէլլէ Սուլթան Աբդայորդին որ Ասպահանի կուսակալն է, յուլիս 29ին այցելեր է Ն. Ջուղայի Ամենափրկչեան Ս. վանքին ուր ջերմեռանդութեամբ աղօթեր և Ս. Աւետարանն ալ համբուրեր է։ Յետոյ առաջնորդական փոխանորդ Արժ. Խաչատուր վրդպ. Կարապետեանի առաջնորդութեամբ և այլ երեւելի անձերի հետ այցելեր է «Ազգային Կեդրոնական դպրոց»ին ուր մեծ չքով ընդունուեր է։ Աշակերտներն քններ և շատ գոհ լինելով պարգեւներ տուեր է ներկայացուած ամենէն յառաջադէմ աշակերտին։ Պատուիրեր է որ բացի անգլիերէնէ, որ արդէն կը դասաւանուի այդ վարժարանի մէջ, ֆրանսերէնի դասախօսութիւնն ալ անհրաժեշտ համարուի։ Բարձր. Աբգայորդին աշակերտներուն ուղղած իւր քաջալերական խօսքերի մէջ ըսած է որ «Եթէ այս հայ տղայները լաւ կըրթուին և ուսումնասիրեն, անշուշտ Մխրտա Մելքոն Խանի պէս տաղանդաւոր և շատ գիտնական մարդեր պիտի յառաջ գան և օգտակար լինին մեր երկրի և ազգութեան։»

Յայտնի է որ Շահի կառավարութիւնը տարեկան մի նպաստ կուտայ Հայոց վարժարանին։

Բարձր. Աբգայորդին այնուհետեւ այցելեր է նաեւ հայ-կաթոլիկների և հայ-բողոքականների վարժարաններին։

ՀԱՅԵՐ Ի ՓԱՐԻԶ

Թէհրանցի մեր հայրենակիցներէ Մեծ. Պր. Ղուկաս Բարսեղեան որ Փարիզի Ցուցահանդիսին մէջ Պարսկական բաժինը գրեթէ ամբողջովին ինք լցուցած է Պարսկաստանի արհեստական, հողագործական և այլն արտադրութիւններով, Ցուցահանդիսի իւր քրնիչ ծանճաժողովի կողմէն ոսկի մետալի արժանացեր է իւր բերած Շիրազի գինիներին համար։ Պ. Բարսեղեանի ի տես գրած պարսկական ընտիր գործերն, հին սկնքերն, չինիներն և այլն նոյնպէս մեծ ուշադրութիւն գրաւած են Ցուցահանդիսին մէջ մտնողներուն կողմէն։ Պր. Բարսեղեան մեծամեծ ծախքերի ենթարկուած եր այդ ահագին քանակութեամբ ապրանքներ Պարսկաստանէն բերելով Փարիզի Ցուցահանդիսին մէջ տեղաւորելու համար. բայց այդ կերպով յաջողեցաւ նա պարսկական տպրանքներուն փայլը աւելցունել Ցուցահանդիսին մէջ։

ԹԻԹՐԻՒ ԵՒ ՄԱՄՈՒԼԸ

Լոնտոն հրատարակուող «Նայն-Թինթհ Սենչըրի» հանդիսին Թիւրքիա մնացեալը տրդիլուեր է։

«Տեյլի Նիւս» լրագրին Թիւրքիա մուտքն վազուց է որ արդիլուած է, Հայերին նպաստաւոր յօդուածներ հրատարակած լինելուն համար։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բազմահմուտ Հ. Գ. Ալիշան վարդապետին աշխատասիրած ԱՅՐԱՐԱՏ ԱՇԽԱՐՀի հրատարակութեան մասին հետեւեալ յայտարարութիւնն հրատարակած է Վենետկի Մխիթարեան տպարանի Պատ. Վարչութիւնը։

Ներկայ յայտագրութիւս պատիւ կը համարինք ծանուցանել Ձեր Ազնուութեան, որ բաւական ժամանակէ ի վեր յընթացս տպագրութեան կը գտնուի Մեծարգոյ Հ. Ղեւոնդ Մ. Ալիշան վարդապետին ծանրակշիռ երկասիրութիւնն մեր «ԱՅՐԱՐԱՏ ԱՇԽԱՐՀ»ի վրայ, որ կը հրատարակուի միեւնոյն դիրքով և առատելագոյն ճոխութեամբ պատկերաց, գունաւոր մանրանկարուք, աշխարհագրոյց և տեղագրական քարտիսօք, ընկագիծ և լուսատիպ նկարուք, և այլն, յառաջ քան զամս ինչ հրատարակեալն ՍԻՄՈՒՒԱՆ։

Նպատակաւ տպագրական մեծագոյժ ծախուց օգնելու, մեծագոյս վստահ ենք որ Ձեր բանասէր և ազգասէր Ազնուութիւնն՝ յօժարամիտ պիտի փութայ բաժանորդագրել այսպիսի չքեղ հրատարակութեան մէ, որ ազգային մատենագրական–պատմական–աշխարհագրական անգին օգտին հետ՝ կը բովանդակէ յինքեան նաեւ մեծագոյժ հայրենասէրՀեղինակին քառասնամեայ և աւելի տարիներու աննընդհատ ճգանց և ուսմանց երկունքը։

Բովանդակ գործն պիտի բաղկանայ մերձաւորապէս 75–80 քառածալ մեծադիր փառաւոր տպագրուած թերթերէ։

Տպագրութիւնն աւարտելէ վերջը կուզարկուին առ իւրաքանչիւր բաժանորդս պատկանեալ օրինակներն։

Բաժանորդագրութիւնն կանխիկ վճարմամբ միայն ընդունելի կը լինի, որոյ և գինն է 50 ֆրանկ։ —Բաժանորդոյն ստացման համար՝ ի Տըպագրատանէս անդրադարձիկ կուզարկուի առ բաժանորդս։

Ցվերջ յունիսի 1889 տարւոյս՝ կը յուսացուէր աւարտել երկասիրութեան տպագրութիւնը, յորում ժամանակի սահմանուած էր և փակումն բաժանորդագրութեան. այլ գժուարութիւնք խափան եղան այնմ, վասն որոյ և ցվերջ տարւոյս վերկարաձգի բաժանորդագրութեան պարտանաժամը, ըստ խնդրոյ հայցողաց։

Տպագրութիւնն աւարտելէ յետոյ՝ Ծնայեալ սակաւամիւ օրինակներն (եթէ յաւելուն, վասն զի տպագրութեան սահմանեալ օրինակք չեն բազմաթիւ) պիտի վաճառուին իւրաքանչիւրն 100 ֆրանկով։

Բաժանորդագրութեան կեդրոնատեղիքն են.

ՎԵՆԵՏԻԿ, Մխիթարեան Տպարան։ VENISE, Imprimerie arménienne.

Կ. ՊՕԼԻՍ. Ղալաթիա Սեղբոս-խան, Գրասենեակ Մխիթարեանց. Թիւ 3։

ՏՓՂԻՍ. Կեդրոնական Գրավաճառանոց։

Վերոյիշեալ բաժանորդագնոյ մէջ ամփոփեալ է նաեւ ճանապարհի ծախքն, զոր Տպագրութիւնս իւր վրայ կը սառնձնէ։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Վիէննայէն սեպտ. 26ին կիմացուի նեն հետեւեալը. «Սերպիոյ մեծ ըն-քուբլինայի ընտրութիւնները կը լինին այսօր։ Մեծ կարեւորութիւն չարուիր առոր որովհետեւ յայտնի է թէ արժատականները պիտի յաղթեն. բայց Սերպիոյ ընդհանուր դրութիւնը և մանաւանդ Միլան թագաւորին ու Նաթալի թագուհուն մէջ տիրող անհամաձայնութիւնը եւրոպայի խաղաղութեան վտանգ սպառնալու երեւոյթն ունին։ Կը կարծուի որ կիրակի օր մեծ ցոյցեր կը լինին Պէլկրատի մէջ ի նպաստ Նաթալի թագուհուն։ Միլան թագաւորը կուզէ որ պատանեակ թագաւոր Ալէքսանդրը իր հետ տանի նիշ մինչեւ որ թագուհին հեռանայ մայրաքաղաքէն. եթէ Միլան փորձէ գործադրել իր այդ մտադրութիւն, կը կարծուի որ արիւնահեղ կռիւներ ծագին։ Աւստրիայի մէջ մտութիւնը հետզհետէ աւելի հաւանական կը դառնայ։»

—Պէրլինի Poste լրագիրը որոշապէս կիմացնէ թէ Ալմանիայի կայսրն ու կայսրուհին Աթէնքի մէջ լինելիք հարսանիքին ներկայ գտնուելէ յետոյ պիտի երթան Կ. Պոլիս։ Խօսք կայ նաեւ որ Ռումանիայի մայրաքաղաքը, Պուքրէշ ալ այցելեն։

—Սեպտ. 26ին հեղեղանման անձրեւներ եկեր և չատ փողոցներն ջրով ծածկեր են Միլանի մէջ։ Ջուրերը մի տեղ քշեր տարեր են ականի մէջ։

—Այն երկու կրէտացի ապստամբները որոնք Շաքիր փաշա ձերբակալելով Կ. Պոլիս ղրկած էր, չղթայակապ աշխատութեան դատապարտուելով աքսորուեր են Փոքր-Ասիա. մէկը ղրկուեր է Արզընի և միւսը Ամասիա։

—Անգլիական դեր-ծովակալ Հոսքինս որ Կ. Պոլիս կը գտնուի այժմ, Սուլթանի ընդունելութեան արժանացեր է և իրեն մանաւանդ մեծարանքներ եղած են։

—Բօլերան որ Պասրայէն գնացած տարածուած է այժմ Պաղտատ, տեսակի կոտորածներ կանէ անտեղ։ Օրական մինչեւ 250 մարդ քօլերայէն մեռած են Պաղտատի մէջ։

—Ցանական լրագիրներն տատիկ ղայրոթ կը յայտնեն Կրէտէի նոր կուսակալ Շաքիր փաշայի ձեռք առած խստութիւններուն դէմ։ Շաքիր փաշա բաղմաթիւ կրէտացիներ ձերբակալել տուած է քաղաքական դատադրութեան ամբաստանութեամբ. մինակ Հերակլիոն գաւառին մէջ 200 մարդ ձերբակալել տուեր է որոց մէջ չատ քահանայներ ալ կան։ Ցոյն առաջնորդը տատկապէս բողոքեր է այս խստութիւնները դէմ Շաքիր փաշային։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Նոր հրատարակութիւններ

ՀԱՑՈՑ ՀԱՑՐԵՆԱՍԻՐԱՑՆԱՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ա ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆ ՀԱՅՈՑ ՑԱՂԱՏՈՒԹԵԱՆ

«Հայրենասիրական Միութեան» հրատարակած այս վարդապետարանի մէջ համառօտ կերպով բացատրուած է թէ իւրաքանչիւր հայրենասէր Հայ ինչ իղձեր պէտք է ունենայ և ինչ պարտքեր ունի կատարելու։

Գինն է 20 սանթիմ և կը ծախուի Արմենիայի խմբագրատունը։ Մէկ անգամէն 20 օրինակ գնողը կը վճարէ 3 ֆրանգ և 50 սանթիմ միայն, փոխանակ 4 ֆրանգի։ Փոստի ծախքը կը վճարուի «Հայրենասիրական Միութեան» կողմէն։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Է

ԼԻՆՉԻ ՕՐԷՆՔԸ ՏԱՃԿԱՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

(ՊԱՏԿԵՐ ՄՕՏԻԿ ԱՊԱԳԱՑԻՑ)

ԳՐՅՑ Մ. Պ.

Այս տետրակի մէջ ցոյց կը տրուի թէ բռնաւորներն և ազգամատնիչ Հայերի դատաստանը ինչպէս պէտք է տեսնուի այնպիսի երկիրներու մէջ ուր օրինաւոր և արդարադատ կառավարութիւն չկայ։

Մէկ օրինակի գինն է 20 սանթիմ. 20 օրինակը 3 ֆրանգ և 50 սանթիմ։ Փոստի ծախքը կը վճարուի Արմենիայի խմբագրատունէն։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Ա. ՀԱՑ ԳԻՒՂԱՑՈՒԻՀԻ ՄԸ (*սպառած*)։

Բ. ՀԱՑ ԳԻՒՂԱՑԻ (*սպառած*)։

Գ. ՍԱՂՄՈՍ ԻՍՐԱՑԷԼԻ (*Հայաստանի ազատութեան ցանկացող մի Հայի մաղթանքներն և մտածումներն են Սաղմոսի ոճով գրուած*). 40 *սանթ.*։

Դ. ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒՂԱՐԻՈՑ ԵՒ ԿԵՆՍԱԴՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒՂԱՐ ԱՊՏԱՄԲԱՊԵՏԱՑ (*Պուլղար ազգին իր ազատութիւն ձեռք բերելու համար մէկ դարէ ի վեր արած չանքերի խիստ հետաքրքրաշարժ նկարագրութիւնն է։*) 1 *ֆր. 50 սանթ.*

Ե. ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐԸ. — *Հայաստանցիներուն թշուառութեան գլխաւոր պատիրն եղող պանդխտութիւնը մեր ազգային նորընտիր վիպասանի գրչին նիւթ եղած է* ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐԸ *անուն վէպին մէջ։ Իրական կեանքէ առնուած այդ վէպ որ մաս առ մաս կը հրատարակուէր Արմենիայի մէջ, առանձին տետրակով ևս հրատարակուած է այժմ և կը ծախուի Մեծ. Հեղինակին Պարոն Մկրտիչ Թիւթիւնճեան ճիչճիճի մօտ, ինչպէս նաեւ Արմենիայի խմբագրատունը)։*

1 ֆր. 20 սանթիմ։

Զ. ԴԱՄԱՌ ԲԱԹԻՊԱ—ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ յետ այբուբենաց ասարտեւլուց. (*Մեծանուն հայ բանաստեղծին վերջերս գրած ազատաշունչ ընտիր ոտանաւորներէն 3ը՝ որոնք իւր «Բանաստեղծութիւններ»ի հատորին մէջ չեն գտնուիր, առանձինն տետրակով հրատարակուած են*)։ *Այս տետրակէ որի չահը բարեգործական մի նպատակի յատկացած է, 50 հատը մէկ անգամէն գնողին կը տրուի 50 հատը 2 ֆրանգ 50 սանթիմի, որ ըսել է հատը 5 սանթիմ կամ 10 փարա թրքական։*

Հատով կը ծախուի 0.10 սթմ.

Վերոյգրեալ բոլոր գիրքերը կը ծախուին, փոստի ծախքը Արմենիայի խմբագրատունէն վճարուելով։

ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ

ՇԻՐՄԻՆ ՊԱՏԿԵՐԸ

Մեր վերջին թագաւոր Լեւոնի չիրմին պատկերն ունենալու համար շատեր կը դիմեն մեզ տակաւին, թէեւ վաղուց արդէն յայտարարած ենք թէ այդ պատկերները սպառուած են։ Արդ կուգանք յայտնել ցանկացողներին թէ Արմենիայի Ա տարւոյ 79րդ թուէն որ այդ պատկեր կըպարունակէ իւր մէջ և որ այդ պատճառով չատ կապէս սովրտականէն տարրեր գեղեցիկ թղթի վրայ տպուած է, մի քանի հատ տակաւին մնացած կան խմբագրատունը։ Ցանկացողներին կարող ենք ղրկել անոնցմէ, հատը մէկ ֆրանգի, ճանապարհածախքը խմբագրատան վրայ։

Այդ թերթի մէջ մանրամասն տեղեկութիւնները տրուած են նաեւ Լեւոնի գերեզմանին նկատմամբ։ Մեր ընթերցողները կը յիշեն թէ Արմենիա լրագիրն էր որ Ա տարւոյ 72րդ թուոյն (1886 ապրիլ 24) հրաւէր կարդաց Փարիզահայերին մի ուխտագնացութիւն հատատել Լեւոն Լուսինեանի գերեզմանին և այդ առաջարկի համեմատ Ա հանդիսաւոր ուխտագնացութիւնն եղաւ 1886 մայիս 18ին, ինչպէս որ մինչեւ այժմ կը կատարուի ամեն տարի։ Արդ, Արմենիայի վերոյիշեալ թուին մէջ, բացի այլ հետաքրքրական դրուածներէ, կայ նաեւ փարիզէն մի թղթակցութիւն որ սքանչայոյզ և դեղեցիկ սճով կը նկարագրէ այդ առաջին ուխտագնացութիւն և հետաքրքրական տեղեկութիւններ կուտայ Սէն-Տընիի այն շիրմի վրայ ուր հանգչած է մեր տարաբաղդ վերջին թագաւոր, Լեւոն Լուսինեան։

ՀԱՑ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԿԵՐԸ

1878ին Պէրլինի գնացած հայ պատուիրակութեան պատկերը՝ գեղեցիկ թղթի վրայ առնուած և պատուիրակներուն անուններն հայերէն և ֆրանսերէն տառերով միանգամայն տպագրուած, կը ծախուի Արմենիայի խմբագրատունը։ Գինն է 1 ֆրանգ, փոստի ծախքն խմբագրատունէն վճարուելով։

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Հետեւեալ գիրքերն կարելի ստանալ Արմենիայի խմբագրատունէն իրենց առջեւ նշանակուած գիներով և փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով։

Արժէքը կանխիկ չվճարուած՝ գիրքը չղկուիր։

—ԱԶԳԱՍԷՐ (Վիէննակի Մխիթարեան Պատ. Միաբանութեան հրատարակած այս գիրքը որ 226 երեսներէ բաղկացած է, կը բացատրէ թէ ինչո՞ւ համար և ի՞նչպէս պէտք է որ մարդ սիրէ իւր ազգ և հայրենիք և ցոյց կուտայ թէ ի՞նչ բարոյական պահանջութիւններ կը տիրեն մեր ազգի մէջ թէ՛ օտար ազգերի և թէ՛ մեր ազգի պատմութենէն ազգասէր անձերի օրինակները բերելով, անոնց կենսագրութիւնները կը ներկայացնէ ընթերցողին։ Լեզուն Կ. Պոլսի հին աշխարհաբառի ոճն ունի և տեղ տեղ մի քանի բառերի թուրքերէնն ևս նշանակուած է փակագծի մէջ, անոնցմէ նուաներին ալ դիւրահասկանալի լինելու համար)։ 2 ֆր. 70 սնթ.

—ԲԱՖՖԱ—կամ ՏԵՐ Ա. եւ Բ. հատորներ.

Ազգային առաջնակարգ վիպագիր Պր. Բաֆֆիի այս գիրքը կը ծանօթացնէ ընթերցողը տաճկական և պարսկական Հայաստանի գլխաւոր տեղերին հետ, հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կուտա քուրդերու զանազան ցեղերի և հայերի դրութեան, վարքի և բարքի մասին։ Նա ցոյց կուտայ այն ծրագիրը որին պէտք է հետեւին Հայաստանի մէջ գործել ուղղները։ Մի խօսքով, թէ՛ իրը ազգային ընտիր վիպասանութիւն և թէ՛ իրը հայրենասիրական գործունէութեան վարդապետարան և ծրագիր, արժան է որ գտնուի այս գիրքը ամեն հայրենասէր Հայի տունն։

Գինն Ա հատորին (կազմած) 8 ֆր. և 50 սանթիմ. Բ հատորին (թղթակապ) 8 ֆրանգ և 50 սանթիմ։

Ինչպէս ամեն լրագիրներ, Արմենիան ալ կընդունի ծանուցումներ հրատարակելու համար. անոնք որ պէտք կունենան Արմենիայի միջոցով մէկին դիմումանել կամ մի բան յայտարարել, պատրաստ ենք ընդունիլ իրենց ծանուցումներ ըստ լրագրական սովորութեան։ Ծանուցումներուն գիներն նշանակուած են Արմենիայի ճակատը, տառի վրայ հաշուելով. 1 երկտակագրի (գլխագիր) համար 2 սանթիմ և 1 բոլորգրի համար 1 սանթիմ։ 3 անգամ դրուելիք ծանուցումի գինն վրայ 0/0ին 10 զեղչ կը լինի. 10 և աւելի անգամներ դրուելիք ծանուցումի գինն վրայ 0/0ին 30 զեղչ։ Սակարկութիւն չընդունուիր։

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ
Le Gérant : FÉLIX ENFFANTIN.

ՄԱՐՍԷՑԼ
Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Marseille. — Imprimerie du Midi, M. SCHICKLER rue Vacon 50.